

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พฤติกรรมของคนในแต่ละสังคมจะขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ โดยวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งหรือระบบย่อยของวัฒนธรรมทั้งหมด ดังนั้นวัฒนธรรมทางการเมืองจึงมีสาระพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนการดำเนินชีวิตทางการเมืองของคนในสังคม วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นปัจจัยประการสำคัญที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของสมาชิกในสังคม และเป็นสิ่งที่ทำให้รูปแบบและลักษณะของระบบการเมืองแตกต่างกันไป (กณิศากร วัฒนาจิต. 2545 : 1-3)

วัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละสังคมนั้นย่อมแตกต่างกันสืบเนื่องมาจาก อิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรมและทัศนคติของบุคคลในแต่ละสังคมที่ถูกปลูกฝัง กล่อมเกลา มาจากสถาบันครอบครัวและสังคมต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน จนกระทั่งเกิดการยอมรับและยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ในส่วนของสังคมไทย ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมไทย นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 เป็นต้นมา ค่อนข้างจะเป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยการแสดงออกทางพฤติกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ยังมีน้อย ประชาชนระดับล่างของสังคมยังคงเคยชินกับการเป็นผู้ “ถูกปกครอง” จากอิทธิพลของโครงสร้างของระบบการเมืองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในอดีต พัฒนาการของระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยจึงมีลักษณะล้มลุกคลุกคลานมาโดยตลอด ซึ่งสะท้อนออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรมของความถี่ของการปฏิวัติ รัฐประหาร และการแทรกตัวเข้ามาใช้อำนาจทางการเมืองของสถาบันทหาร การพยายามที่จะปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทย จึงเป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนาประชาธิปไตยที่สำคัญ เช่น โดยการสร้างความตระหนักและตื่นตัวทางการเมืองแก่ประชาชนโดยบทบาทขององค์กร สถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันการวิจัย สื่อมวลชน เป็นต้น (สุรสิทธิ์ อุตบุรี. 2542 : 1-2)

ลักษณะสำคัญของสังคมไทยอีกประการหนึ่งก็คือ ความสำคัญของสถาบันราชการ และพนักงานส่วนตำบลผู้รับนโยบายของรัฐบาลปฏิบัติ ซึ่งเป็นสถาบันและกลุ่มบุคคล ที่ได้รับการยอมรับเชื่อถือจากสังคมไทย ที่มีบทบาทสำคัญในการชี้นำพฤติกรรมต่าง ๆ แก่สังคมในชนบทหลายกรณีรวมตลอดทั้งพฤติกรรมทางการเมืองด้วย

วัฒนธรรมทางการเมืองของพนักงานส่วนตำบล ในบริบทของการเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับความเชื่อถือ ยอมรับจากสังคม อีกทั้งมีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการนำนโยบายของรัฐบาลปฏิบัติและเป็นสื่อกลางในการสื่อสารทางการเมืองระหว่างรัฐกับประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมด้วยและเนื่องจากในเวลานี้เรามีรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองที่น่าสนใจดังนี้

1. มีการกำหนดให้รัฐต้องวางแผนพัฒนาทางการเมือง ในกฎหมายรัฐธรรมนูญส่วนหนึ่งว่าด้วยการเสริมสร้างวัฒนธรรม การปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางการเมือง

2. รัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 ได้ขยายสิทธิเสรีภาพในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นมากขึ้น

ดังนั้นพนักงานส่วนตำบลซึ่งเกี่ยวข้องกับหน่วยงานปกครองท้องถิ่น โดยตรงทั้งที่เป็นทางการคือ การเป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการเลือกตั้งและไม่เป็นทางการคือ เป็นผู้นำในสังคมระดับท้องถิ่น จึงนำมาสู่ความสนใจที่จะศึกษาว่าพนักงานส่วนตำบลมีความรู้และความเข้าใจ ความคิดเห็นมีทัศนคติทางการเมืองการปกครองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างไร

อีกทั้ง การวิจัยถึงลักษณะวัฒนธรรมทางการเมือง ของกลุ่มพนักงานส่วนตำบล น่าสนใจในประเด็นที่อาจนำไปเชื่อมโยง วิเคราะห์ถึงลักษณะและแนวโน้มของวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมที่ต้องรับบริการจากพนักงานส่วนตำบล การกล่อมเกลາทางการเมืองหรือการส่งต่อความคิดทางการเมืองโดยบทบาทของพนักงานส่วนตำบลต่อสังคมจึงเป็นช่องทางที่สำคัญประการหนึ่งของแนวทางพัฒนาทางการเมือง ในทางตรงข้ามหากวัฒนธรรมทางการเมืองของพนักงานส่วนตำบลเองมีปัญหา เช่น มีลักษณะวัฒนธรรมไม่เอื้ออำนวยต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ก็อาจส่งผลกระทบต่อลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมและกระทบต่อการพัฒนาการเมืองด้วย

ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงสนใจที่จะศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของพนักงานส่วนตำบลในเขต อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ทางการเมืองท้องถิ่นค่อนข้างมาก เช่น เป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง เป็นกรรมการดำเนินการเลือกตั้งเป็นต้น และบทบาท

ทางอ้อมที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ พฤติกรรมทางการเมืองของคนในสังคมระดับท้องถิ่น จากความเชื่อถือ ขอมรับของคนในท้องถิ่นเนื่องจากสถานภาพของความเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่น โดยการวิจัยครั้งนี้ต้องการวิจัยรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

คำถามในการวิจัย

วัฒนธรรมทางการเมืองของพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคามเป็นรูปแบบใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ทำการวิจัยลักษณะหรือรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยวิจัยเชิงปริมาณนำมาวิเคราะห์เพื่อศึกษารูปแบบ และกระบวนการเรียนรู้วัฒนธรรมทางการเมืองของพนักงานส่วนตำบล ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่ายจำนวน 127 คน จากองค์การบริหารส่วนตำบล 15 แห่ง ในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนของความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของบุคคล ที่มีต่อระบบการเมือง ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ทำให้บุคคลในฐานะสมาชิกของระบบการเมืองมีความโน้มเอียงทางการรับรู้ ความรู้สึก และการประเมินทำที่มีต่อระบบการเมือง และส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมืองแตกต่างกัน สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่กำหนดรูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล ซึ่งเป็นช่องทางนำไปสู่การแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางการเมือง และอาจเป็นไป

ในทางสนับสนุนต่อต้าน หรือหนึ่งเลยต่อระบบการเมืองก็ได้ ซึ่งแปรผลได้จากการใช้เกณฑ์ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ (Parochial Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบที่ประชาชน ไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมือง ไม่รับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสถาบันการเมืองรวมทั้งไม่ยอมรับที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกรูปแบบ

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบที่ประชาชนยอมรับอำนาจของรัฐบาล มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมือง โดยทั่ว ๆ ไปแต่ไม่ยอมรับที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกกระบวนการทางการเมือง

4. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant Political Culture) หมายถึง วัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง และรู้ตนเองว่ามีความสามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ได้และเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีความรู้สึกส่วนตัวว่าเขาสามารถใช้อิทธิพลที่จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้

5. พนักงานส่วนตำบล หมายถึง พนักงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบล โดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนที่ตั้ง โดยองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

6. การกล่อมเกลາทางการเมือง หมายถึง การเรียนรู้ทั้งหมดเกี่ยวกับการเมืองที่เกิดขึ้นในทุกช่องทางของชีวิตมนุษย์ ไม่ว่าจะการเรียนรู้จะเป็นแบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ จะมีเจตนาหรือไม่ก็ตาม รวมถึงการเรียนรู้ที่มีใช้การเมือง อันมีผลต่อพฤติกรรมทางด้านการเมืองอีกด้วย เช่น การเรียนรู้ทำที่ทางสังคมบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเมือง และลักษณะการได้มาซึ่งคุณลักษณะทางบุคลิกภาพบางประการที่มีผลเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเมือง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของพนักงานส่วนตำบลในเขต อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลเสนอไปปรับใช้ในการส่งเสริมแนวทาง วัฒนธรรมทางการเมืองที่เหมาะสมแก่พนักงานส่วนตำบล และประชาชนในพื้นที่ต่อไป